

Undervisningsevaluering

Fem spørgsmål

Fem råd

Fem metoder

Undervisningsevaluering

© 2003 Danmarks
Evalueringinstitut

Layout
kühnel a:s

Tryk
DeFacto

Oplag
1500 ekspl.

Foto
Scanpix: side 1

Eftertryk med
kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos
danmark.dk
T 18 81
H www.netboghandel.dk

Kr. 30,- inkl. moms

ISBN 87-7958-037-8

Bemærk: EVA anvender nyt
komma undtagen i citater
med traditionelt komma

Undervisningsevaluering

Fem spørgsmål

Fem råd

Fem metoder

Indhold

Indledning

Side 3

Fem spørgsmål om evaluering

Side 4

Fem råd til processen

Side 12

Fem metoder

Side 18

Undervisningsevaluering er et væsentligt element i arbejdet med kvalitetssikring på de videregående uddannelser. Formålet med dette hæfte er at sætte fokus på undervisningsevaluering, give gode råd til processen og inspirere til at eksperimentere med nye metoder. Målgruppen er ledelse, undervisere og studerende som beskæftiger sig med evaluering af undervisning og undervisningsforløb. Hæftet vil kunne bruges til at reflektere over egen praksis og metode.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har gennem en række uddannelsesevalueringer fået indblik i hvordan evaluering af uddannelsesforløb bliver håndteret på de videregående uddannelser i Danmark. Det gælder både i forhold til god praksis og til faldgruber der kan være svære at undgå. Disse erfaringer er i

dette hæfte endvidere blevet belyst gennem uddybende interview på udvalgte uddannelsesinstitutioner. Endelig har EVA gennemført fokusgruppeinterview blandt ledere, undervisere og studerende fra forskellige videregående uddannelsesinstitutioner. Bagest i hæftet er der beskrevet forskellige metoderedskaber. Gennemgangen af disse er langt fra udtømmende, men eksemplerne er medtaget for at illustrere hvor mange forskellige metodiske tilgange der er til undervisningsevaluering.

EVA vil gerne takke alle der har videregivet og diskuteret deres erfaringer med os.

Christian Thune
Direktør

Fem spørgsmål om evaluering

De fleste er enige om at undervisningsevaluering er et vigtigt redskab til at sikre og udvikle undervisningens kvalitet. Der er imidlertid ikke altid enighed om hvordan evalueringerne skal gennemføres, og hvad de skal bruges til. Derfor bør man afklare de grundlæggende præmisser for evalueringen inden arbejdet igangsættes. På de næste sider udfoldes fem spørgsmål som forhåbentlig kan danne udgangspunkt for en sådan afklaring.

- 1 Hvilke forventninger er der til evalueringen?*
- 2 Hvorfor evaluere?*
- 3 Hvad skal evalueringen afdække?*
- 4 Hvordan og af hvem skal resultaterne tolkes?*
- 5 Hvilke konsekvenser kan man forvente?*

Selvfølgeligheder om undervisningsevaluering

Der kan være grund til at overveje de udgangspunkter for undervisningsevaluering der virker "selvfølgelige". En almindelig forståelse af forløbet af undervisningsevaluering er fx:

- Underviseren leverer undervisning.
- De studerende melder tilbage på kvaliteten af undervisningen.
- Underviseren – eller andre – tager de nødvendige konsekvenser af studenternes tilbagemelding.

Men dette billede af evaluering rummer ikke kun selvfølgeligheder. For det første rummer det et bestemt tidsbillede: Evaluering er noget der foregår efter at undervisningen er "leveret". Og i sammenhæng med dette: Undervisningsevaluering ses som et middel til information *om* undervisningen, mens den ikke lægger op til muligheden for at undervisningseva-

luering i sig selv kan være et middel til refleksion og deltagelse *i* undervisningsprocessen. Derfor rummer dette billede af evaluering også en forestilling om konsekvens som leder tanken hen på at nogen *uden for* eller *efter* undervisningsforløbet *gør* noget. Dette skaber bestemte forventninger om hvordan man skal forvente at se en effekt af evalueringen.

For det andet fremstilles "konsekvens" som noget der er knyttet direkte til den information som undervisningsevalueringen giver. Det giver anledning til at overse at der ligger en tolkning mellem den information som en undervisningsevaluering indbringer, og den eventuelle handling eller konsekvens som man drager af den. De studerendes tilkendegivelser bliver her let en "dom" over undervisningen og ikke et indlæg i en dialog om undervisningen.

1 Hvilke forventninger er der til evalueringen?

Der er typisk mange forskelligartede forventninger til hvad en evaluering skal kunne afdække, og hvilke problemer evalueringen skal medvirke til at løse, alt efter hvilken rolle man har – fx ledelsesrepræsentant, underviser eller studerende. Skuffes disse forventninger, kan det gå ud over motivationen til at deltage i kommende evalueringer, og der skabes nye forventninger om hvad man "i virkeligheden" kan forvente, og hvad der var det "virkelige" formål med evalueringen.

Derfor er det nødvendigt at skabe et fælles grundlag for og fælles forventninger til evalueringen inden den sættes i gang. Det kræver at alle aktører involveres i en forudgående proces der giver anledning til at diskutere formål med – og forventninger til – evalueringen.

Hvis forventningen fra de studerendes side fx er at "der alligevel aldrig sker noget", er det svært at motivere dem til at deltage ud fra hen-

synet om at få en bedre undervisning. Eller hvis der er en forventning hos nogle undervisere om at evalueringer bare "belønner de undervisere der prioriterer underholdning over det faglige", sætter det nogle betingelser for hvordan underviserne opfatter de udsagn som evalueringen afstedkommer.

Ofte ligger der under sådanne udsagn nogle opfattelser af evaluering som det er relevant at afklare inden evalueringen sættes i gang. Forventningen om at "der alligevel aldrig sker noget", må nødvendigvis dække over en opfattelse af hvad en tilfredsstillende konsekvens vil være (fx tvungen pædagogisk efteruddannelse af undervisere, ændringer i pensum). At evalueringer "bare belønner underholdende undervisere", dækker over en opfattelse af hvad evalueringen sigter på at afdække (de studerendes tilfredshed med læreren), og hvilken type konsekvens der drages af den (belønning/straf).

Spørgsmål til overvejelse

- Hvad er forventningerne hos ledelse, undervisere og studerende til evalueringen?
- Hvad er årsagen til disse forventninger?
- Hvad betyder forventningerne i forhold til disse gruppers tilgang til evalueringen?
- Hvad skal der eventuelt til for at ændre på forventningerne til evalueringen?

2 Hvorfor evaluere?

Det nævnes ofte som et selvindlysende formål at undervisningsevaluering skal forbedre undervisningen. Og da det er et mål det er svært at være grundlæggende imod, udebliver anledningen til at præcisere formålet undertiden. Når man har sagt at man vil forbedre undervisningen med henvisning til den aktuelle undervisning, har man imidlertid allerede foretaget et valg vedrørende formålet. Dette valg bør få konsekvenser for tilrettelæggelsen af evalueringen, fx ved at fokusere på dele af undervisningen som underviseren er indstillet på at ændre hvis der viser sig at være behov for det.

Andre formål med evalueringen kunne fx være:

- at få grundlag for at vurdere genansættelser af timelærere eller andre løstansatte undervisere
- at få grundlag for på længere sigt at revidere de formelle rammer for undervisningen
- at træne de studerende i at tage ansvar for egen læring.

Spørgsmål til overvejelse

- Hvad er formålet – fx at udvikle undervisningen eller at vurdere om den lever op til bestemte krav?
- Hvilke spørgsmål skal evalueringen bidrage til at besvare?
- Hvilke antagelser om hvad der giver god undervisning, ligger bag formålet med evalueringen?

Man kan grundlæggende skelne mellem om formålet med evalueringen er at kunne vurdere udefra om undervisningen lever op til bestemte krav, eller om evalueringen skal skabe et grundlag for at udvikle undervisningen.

Er formålet med evalueringen at kunne vurdere undervisningen udefra, må den bygge på opstillede kriterier for god undervisning – og en formodning om hvordan deres opfyldelse kan afdækkes.

Er det primære formål med evalueringen derimod at udvikle undervisningen, må man have nogle antagelser om hvad der forudsætter og hæmmer god undervisning – og hvordan man kan påvirke disse forhold.

Det er vigtigt at have overvejet formålet med evalueringen og de antagelser der ligger bag, blandt andet fordi det har konsekvenser for evalueringens tilrettelæggelse og gennemførelse.

3 Hvad skal evalueringen afdække?

Der er en tendens til at undervisningsevaluering ses som et redskab til at afdække de studerendes tilfredshed med undervisningen forstået som underviserens indsats i et undervisningsforløb. Der kan imidlertid være god grund til at brede overvejelserne om evalueringens fokus lidt mere ud.

Det er fx vigtigt at være bevidst om hvorvidt man ser på enkeltdele eller helheder. Et fag kan fx se helt anderledes ud i den store sammenhæng end når man står midt i det. Det der virkede irrelevant eller uforståeligt på et indledende kursus, kan se anderledes ud i lyset af de efterfølgende forløb. Evalueringen kan fokusere på flere niveauer:

- en undervisningstime
- et fag/kursusforløb
- en afgrænset del af et studium
- studiet som helhed
- en kombination af studier.

Evalueringen kan også fokusere på forskellige forhold i undervisningssituationen, på forudsætningerne eller på de formelle rammer.

Diskussionen om hvad evalueringen skal fokusere på, hænger tæt sammen med beslutningen om hvorfor der evalueres. Er der ikke klarhed over hvorfor der evalueres, kan det resultere i at evalueringen ureflekteret søger at dække en masse forskellige områder. Derfor kan man bagefter stå med informationer som ingen rigtig ved hvad man skal bruge til, fordi de spørgsmål som evalueringen skal bidrage til at besvare, aldrig er blevet formuleret. Dette kan skabe et motivationsproblem hos både studerende og undervisere i forhold til at lægge tid og energi i evalueringen.

Hvilke aspekter af undervisningen skal evalueringen fokusere på?

- undervisningssituationen, herunder underviserens indsats
- forudsætningerne før/efter, forberedelse, hvordan arbejder de studerende selvstændigt med stoffet
- rammer for undervisningen, fx fysiske rammer og formelle rammer
- pensum
- pædagogik
- underviserens og de studerendes indsats
- sammenhæng med andre fag
- i hvilket omfang de studerende påtager sig ansvar for undervisningen.

Hvilke typer udsagn fra de studerende skal evalueringen afdække?

- tilfredshed
- opfattelser
- holdninger
- oplysninger om studieadfærd og forudsætninger.

4 Hvordan og af hvem skal resultaterne tolkes?

Det forventes gerne at "konsekvenser af evalueringen" er direkte knyttet til den information en evaluering giver. Nogle problemer opstår således af at der ikke på forhånd er skabt en fælles forståelse af hvem der skal tolke evalueringens resultater, og hvad de skal holdes op mod. Resultaterne af en evaluering siger ikke nødvendigvis noget om hvilke konsekvenser der er rigtige at drage.

Hvilken konsekvens skal man fx tage af at en stor gruppe er meget utilfredse med undervisningen, mens en lige så stor gruppe er meget tilfredse? Skal man forholde sig til gennemsnittet eller til yderpunkterne i de tilkendegivelser der kommer frem? Hvilken konsekvens skal man tage af at en lille gruppe studerende har et stærkt ønske om ændringer som majoriteten ikke udtrykker ønske om? Måske har flertallet aldrig prøvet andet og forventer det heller ikke af en underviser. Hvordan skal man tage konsekvensen af indbyrdes modstridende ønsker?

Spørgsmål til overvejelse

- Hvem skal tolke resultaterne af evalueringen?
- Hvordan skal det foregå?
- Hvad skal resultaterne vurderes på baggrund af?
- Hvornår har underviseren mulighed for at komme med argumenter for sin undervisning?

De konsekvenser der drages på baggrund af evalueringens resultater, bunder i en forudgående forståelse af hvad der er på spil i undervisningen. En forståelse som underviseren naturligvis også har sin egen version af. Det er vigtigt at disse præmisser er kendt på forhånd. Dels kan det virke demotiverende på de studerende hvis indtrykket er at det udelukkende er underviseren selv der skal tolke resultaterne. Dels kan de studerendes tilkendegivelser let komme til at stå som en "dom" over undervisningen hvis man på forhånd fremstiller deres forståelse af undervisningssituationen som den endelige. Dette kan være medvirkende til at nogle undervisere på forhånd afviser at evaluering kan bruges til noget.

Det er derfor en god idé at fastlægge en egentlig procedure for hvordan resultater af en evaluering skal tolkes.

5 Hvilke konsekvenser kan man forvente?

Det kan skabe stor frustration hvis konsekvenserne af en evaluering ikke på forhånd er kendt af alle aktører. Forventningen om konsekvenser af en evaluering knytter sig ofte til underviserens indsats. Her er det vigtigt at der på forhånd er klarhed over de typer konsekvenser som en evaluering kan få i forhold til underviseren.

Kan en "dårlig" evaluering fx få konsekvenser for eksterne underviseres ansættelse? Eller sigter man på at få undervisere med "dårlige" evalueringer i tale om deres undervisning?

Det er også vigtigt at afklare forholdet mellem evaluering og institutionens praksis for at håndtere klager over undervisningen. Opfatter man evaluering som en systematisk måde at indfange sådanne klager på, eller er klagesystemet i forhold til undervisere helt adskilt fra institutionens undervisningsevalueringer?

I mange tilfælde omfatter evalueringen forhold

som den enkelte underviser ikke har indflydelse på. Kursets placering i studieforløbet eller overordnede formål og indhold vil normalt ligge uden for underviserens umiddelbare mulighed for at ændre. Det er vigtigt på forhånd at kunne fastslå om ændringer i de formelle rammer er en mulig konsekvens af evalueringen, eller om disse rammer forudsættes som et vilkår i evalueringen.

Endelig er det værd at holde sig for øje at betydningen af undervisningsevaluering ikke kun kan aflæses som beslutninger med konsekvens for tilrettelæggelsen af den aktuelle (eller forestående) undervisning. Underviserens løbende udvikling af sin undervisningskompetence er en langsigtet effekt af evalueringerne. Ligeledes er det at de studerende opnår en evne til at forholde sig til undervisningen og deres egen læreproces, et resultat af undervisningsevaluering der ikke lever op til gængse forestillinger om forventelige "konsekvenser".

Spørgsmål til overvejelse

- Hvilke typer konsekvenser kan man forvente af evalueringen?
- Hvordan er relationen mellem undervisningsevaluering og håndtering af klager over undervisningen?
- Kan evalueringen få konsekvenser for rammerne for undervisningen?
- Hvilken virkning sigter evalueringen på?

Fem råd til processen

I det følgende har vi forsøgt at sammenfatte fem gode råd eller fokuspunkter som det kan være godt at have i bagehovedet fra det øjeblik man vælger et evalueringsredskab, til evalueringen er slut og man skal følge op på resultaterne. Disse råd er:

- 1 Afstem formål, tidspunkt og metode.*
- 2 Fokuser og begræns dataindsamlingen.*
- 3 Forpligt aktørerne.*
- 4 Følg op på evalueringen.*
- 5 Evaluer evalueringen.*

1 Afstem formål, tidspunkt og metode

Et klart formål med evalueringen, det rigtige tidspunkt for evalueringens gennemførelse og valget af den rette metode er hver for sig vigtige elementer for en succesfuld gennemførelse af evalueringen. Det er imidlertid mindst lige så vigtigt at disse elementer er afstemt i forhold til hinanden. Et godt metodisk redskab kan være ubrugeligt hvis formålet ikke er klart, eller tidspunktet for evalueringen ikke er velvalgt. Spørgeskemaundersøgelsen er et eksempel på en metode der i mange tilfælde bruges alt for ureflekteret. Det hænger blandt andet sammen med at det er en meget operationel form for evaluering som er meget let at bearbejde kvantitativt og at afrapportere.

Allerede når formålet med evalueringen formuleres, bør man holde sig evalueringens opfølgning for øje. Hvis formålet med evalueringen er en tilbagemelding på nogle specifikke forhold i undervisningen som hurtigt skal kunne justeres, vil en form for dialogbaseret evaluering måske være at foretrække. Når der er tale om en slutevaluering, er spørgeskemaformen ofte det mest oplagte valg. Det kan være at de studerende stilles de samme spørgsmål år efter år for at se om deres holdninger til bestemte fag eventuelt ændrer sig efterhånden som de får disse fag på afstand og måske bedre kan se

sammenhængen i studiet. Mulighederne er utallige, og det gode råd er derfor at man er meget præcis i formuleringen af evalueringens formål og afstemmer tidspunkt og metodevalg i forhold til dette.

“Det er først og fremmest formålet med evalueringerne at få underviserne til at reflektere over hvorfor de gør som de gør”.

Studerende

“Der kommer sjældent noget nyt frem i evalueringer. Det, tror jeg, er den almindelige opfattelse hos lærerne”.

Underviser

2 Fokuser og begræns dataindsamlingen

Inden evalueringen sættes i gang, bør man nøje overveje hvad resultaterne skal bruges til. I de tilfælde hvor der benyttes en kvantitativ tilgang, er det fristende at spørge til en række forhold som måske ligger lidt uden for det felt man ønsker at vide noget om, når man nu alligevel er i gang. Faren er imidlertid at man aldrig bruger resultaterne, og det gør opfølgingsarbejdet problematisk og uigennemskueligt. Et godt råd er:

- Spørg ikke om noget der ikke er vigtigt at vide.
- Spørg ikke om noget som ikke kan laves om.

Eksempelvis er der ingen grund til at spørge om der er afsat timer nok i et givet fag, hvis der ikke er mulighed for at ændre det.

Det gælder også i forbindelse med baggrundsvariable. Ofte medtages variable alt for ukritisk. Et eksempel er når der spørges til svarpersonernes køn og alder. Det kan være interessant at få oplyst hvis man specifikt ønsker at undersøge om der er forskel på hvordan mænd og kvinder opfatter undervisningen, eller om

de yngste studerende er særlig positive i forhold til de lidt ældre. Der synes imidlertid at være en tendens til at medtage disse variable, selv når de næppe har relevans for sammenhængen.

“Det er alle der skal udtale sig om alt. Det er blevet et administrativt problem i stedet for styring af kvalitet”.

Leder

At fokusere og begrænse dataindsamlingen er endvidere en god idé i en ressourcemæssig sammenhæng. Bearbejdningen af evalueringens resultater kan være meget tidskrævende, og hvis man ikke ved hvad man præcist ønsker at få svar på, er der risiko for at afrapporteringen ender i en endeløs række af tabeller, grafer og krydskørsler som i nogle tilfælde bliver en “overdiagnosticering” af eventuelle problemstillinger.

3 Forpligt aktørerne

Det er af afgørende betydning for evalueringens succes at der i ledelsen, blandt underviserne og blandt de studerende er forståelse og interesse for initiativet. En god måde at forpligte de forskellige aktører er at inddrage dem i forberedelsesfasen og give dem indflydelse på hvad det er der skal evalueres, og hvordan det skal gøres.

På nogle uddannelser bygger evalueringen oven på en kultur hvor det at forholde sig kritisk og reflekterende er en del af læreprocessen, og hvor de studerende trænes i at give konstruktiv kritik. Andre steder kan det at give og modtage kritik være mere vanskeligt. I forholdet mellem underviser og studerende ligger der en indbygget forventning om at den studerende skal

bedømmes af underviseren. I forbindelse med den studerendes evaluering af undervisningen er situationen for så vidt vendt på hovedet. Denne situation kan opleves som meget kunstig og for nogle direkte ubehagelig. Den studerende er måske bekymret for om eventuel kritik kan få konsekvenser i forbindelse med eksamen.

For underviseren kan mødet med de studerendes kritik også være temmelig ubehageligt. Der er eksempler på at undervisere har været udsat for grov personlig og ukonstruktiv kritik som i sagens natur ikke fremmer udviklingen af undervisningen. Det er derfor en god idé at de studerende forpligtes i forhold til evalueringen og får et medansvar for at evalueringen bliver et konstruktivt redskab til at forbedre undervisningen. Nogle undervisere udarbejder en "kontrakt" med de studerende hvor begge parter forpligter sig i forhold til undervisningen – i en sådan kontrakt kan man eksplicitere de studerendes (med)ansvar for undervisningen. Det er også værd at overveje i hvilket omfang de studerendes besvarelser skal være anonyme.

Underviseren kan også være bekymret for hvordan ledelsen vil reagere på en "dårlig" evaluering, og der er måske misvisende forestillinger om hvad evalueringen kan og skal bruges til. Det er derfor vigtigt at være åben om evalueringens formål og konsekvenser.

Underviseren kan også være bekymret for hvordan ledelsen vil reagere på en "dårlig" evaluering, og der er måske misvisende forestillinger om hvad evalueringen kan og skal bruges til. Det er derfor vigtigt at være åben om evalueringens formål og konsekvenser.

"Man skal vel ikke skrive noget i en evaluering som man ikke ville have modet til at sige til den pågældende lærer bagefter".

Studerende

bedømmes af underviseren. I forbindelse med den studerendes evaluering af undervisningen er situationen for så vidt vendt på hovedet. Denne situation kan opleves som meget kunstig og for nogle direkte ubehagelig. Den stu-

4 Følg op på evalueringen – og skab synlighed om resultaterne

I takt med at evaluering er blevet et almindeligt fænomen i uddannelsesverdenen, har et nyt begreb sneget sig ind – "evalueringstræthed". Ikke sjældent hører man studerende klage over at de er trætte af konstant at skulle evaluere. Dette kan undre da det synes at være en meget direkte måde at have indflydelse på undervisningen. Imidlertid bunder evalueringstrætheden tilsyneladende i at de studerende ikke kan se resultater af evalueringerne og derfor oplever at der evalueres for at evaluere og ikke for at forandre og forbedre.

Et godt råd i den forbindelse er at evalueringens resultater bliver synlige for de studerende, og at evalueringens opfølgning sker på baggrund af disse resultater. For slutevalueringer er det i sagens natur vanskeligt for de studerende at se direkte resultater på undervisningen da forløbet på evalueringstidspunktet er så godt

som afsluttet, men de studerende bør efterfølgende have evalueringens resultater.

Opfølgningen kan foregå ved at underviseren systematisk indleder den første undervisningsgang med at fortælle om forrige holds evaluering af undervisningen og hvordan der er fulgt op på eventuel kritik – er der noget som er blevet ændret eller justeret som direkte eller indirekte konsekvens af sidste evaluering? Det vil også sende et klart signal til det aktuelle hold om at der bliver fulgt op på evalueringer, og sandsynligvis virke ansporende når undervisningsforløbet igen skal evalueres.

Opfølgningen på den løbende evaluering ligger mere lige for. Hvis underviseren og holdet har indgået konkrete aftaler i relation til undervisningen, vil det være meget tydeligt at se om disse aftaler efterfølgende bliver fulgt op.

5 Evaluer evalueringen

Det virker selvindlysende at evaluere evalueringen, men det sker faktisk sjældent. Når evalueringen er afsluttet og der er fulgt op på resultaterne, er det imidlertid en god idé at overveje hele forløbet. Stemte formål og metodebrug overens? Var det de rigtige forhold der blev spurgt til? Havde en anden metode givet en anden og bedre indsigt? Hvad skal gøres anderledes næste gang, og er det eventuelt en idé at forsøge sig med en anden metode?

Man kan også overveje om det der evalueres, reelt bør belyses gennem evalueringer, eller om klagesystemet i stedet bør udvikles og synliggøres. Hvis det netop er "katastroferne" man er på udkig efter i forbindelse med opfølgningen, vil de formentlig kunne identificeres på anden vis.

"Behøver vi sætte hele dette apparat i gang for at finde katastroferne. Dem kender vi godt. Og det synes jeg er et enormt spild af tid og en latterliggørelse af det hele".

Underviser

Fem metoder

I dette afsnit sammenfattes en række evalueringsmetoder i fem hovedkategorier der hver især indeholder forskellige tilgange eller redskaber til intern evaluering. Beskrivelserne er langt fra udtømmende, men kan forhåbentlig inspirere til at variere og videreudvikle metoderne. De fem hovedkategorier er:

- 1 Spørgeskemaundersøgelser*
- 2 Kontrakter*
- 3 Åben skriftlig evaluering*
- 4 Mundtlig evaluering*
- 5 Inddragelse af andre end studerende.*

1 Spørgeskemaundersøgelser

Spørgeskemaundersøgelser kan udformes på så mange måder at det ikke giver mening at tale om én metode. Spørgeskemaet kan gå fra at indeholde spørgsmål som "Hvad kan jeg gøre for at min undervisning bliver bedre?" til at være et meget udspecificeret skema hvor der krydses af ud fra en række lukkede svar-kategorier. Mellem disse to yderpunkter findes en lang række varianter – eksempelvis spørge-skemaer med lukkede svarkategorier kombi-

neret med mulighed for at uddybe eller kommentere.

Man kan benytte sig af åbne svarkategorier, lukkede svarkategorier eller en blanding. Om man foretrækker den ene type frem for den anden, handler igen om hvad det er man ønsker at få svar på, og hvordan disse svar skal bearbejdes.

2 Kontrakter

Undervisningskontrakter adskiller sig fra de fleste andre metoder ved at forpligte såvel underviseren som de studerende. Kontrakten udarbejdes af underviser og studerende i fællesskab ved at gensidige forventninger til undervisningsforløbet afklares ved kursets start. Kontraktens indhold knytter sig typisk til forskellige elementer i undervisningssituationen som fx hvordan undervisningen tilrettelægges, i hvilket omfang de studerende forventes at holde oplæg, og det forventelige udbytte af kurset.

Kontrakten underskrives af både underviser og studerende, og det aftales eventuelt om der skal være sanktioner forbundet med at bryde kontrakten. Et sådant "aftalebrud" vil i realiteten være vanskeligt at håndtere, og kontrakten har da også primært symbolværdi. Ved kursets afslutning kan kontrakten bruges som afsæt for en evaluerende diskussion mellem studerende og underviser. Eller kontrakten kan anvendes i den løbende evaluering.

3 Åben skriftlig evaluering

Den åbne skriftlige evaluering er som udgangspunkt en metode hvor underviseren får kvalitative tilbagemeldinger fra de studerende. Metoderne er overlappende og kan varieres i det uendelige.

Dagbog

De studerende opfordres til at føre en dagbog med kommentarer og vurderinger af undervisningens form og indhold. Efter hver undervisningsgang indsamler underviseren nogle af dagbøgerne og kan derved få indblik i de studerendes umiddelbare reaktion på undervisningen. Metoden gør at både underviser og studerende får et indtryk af progressionen i forløbet.

Tidsforbrugsregistrering

De studerende registrerer hvor meget tid de bruger på forberedelse, forelæsninger og opgaveløsning i forbindelse med et undervisningsforløb. Metoden gør det muligt at sammenligne de studerendes faktiske tidsforbrug på undervisningen i forhold til hvad faget er normeret til. Det giver også en indsigt i hvordan de vægter de forskellige fag, og hvor de har faglige problemer.

1-minutspapir

Det sidste minut eller de sidste minutter af un-

- dagbog
- tidsforbrugsregistrering
- 1-minutspapir
- forventningspapiret
- essayevaluering.

---

dervisningen bruges til at de studerende giver deres umiddelbare og spontane tilbagemelding på undervisningen. Metoden kan bruges systematisk efter hver undervisningsgang eller indimellem alt efter behov. Underviseren kan fx bede de studerende skrive hvad de vil om undervisningen som kan være nyttigt for underviseren at få at vide.

Forventningspapiret

I begyndelsen af et forløb formulerer de studerende deres forventninger til undervisningsforløbet i form af et "forventningspapir". I forbindelse med midtvejs- og/eller slutevalueringen inddrages dette papir.

Essayevaluering

De studerende skriver om deres indtryk og udbytte af undervisningen, eventuelt ud fra nogle overordnede spørgsmål. Metoden er en udbygning af 1-minutspapiret, men foretages typisk sent i undervisningsforløbet. Besvarelserne diskuteres efterfølgende på holdet.

4 Mundtlig evaluering

Den mundtlige evaluering er typisk uformel med de fordele og ulemper dette indebærer. Det kan være en fordel at undervisningen løbende og uformelt diskuteres så underviseren har en idé om hvordan de studerende oplever undervisningen, og så der hele tiden er mulighed for at justere den. Den meget uformelle form kan imidlertid også have den ulempe at opfølgningen kan være svær at få øje på, og der kan let opstå uenighed om hvad det var evalueringen viste. Derfor kan mundtlige eva-

lueringer med fordel følges op med et skriftligt produkt som de involverede parter godkender, og som danner baggrund for den videre opfølgning. De nedenfor præsenterede tilgange er alle eksempler på mundtlig evaluering.

- struktureret dialog
- dialog mellem underviser og studenterrepræsentant
- dialog med referencegruppe
- dialog med udvalgte studerende.

Struktureret dialog

En struktureret dialog mellem underviseren og holdet kan typisk tage udgangspunkt i en af de ovenfor beskrevne metoder til skriftlig evaluering. Den skriftlige evaluering har, forud for dialogen, tilvejebragt nogle resultater eller fokuspunkter som således strukturerer den følgende dialog. Det kan også være en række fokuspunkter som underviseren selv introducerer fordi de er vigtige at få en tilbagemelding på.

Dialog mellem underviser og studenterrepræsentant

De studerende diskuterer undervisningen, hvorefter en repræsentant for de studerende sammenfatter diskussionen og giver underviseren en tilbagemelding.

Dialog med referencegruppe

Underviseren kan også vælge løbende at diskutere undervisningen med en gruppe af studerende. Det er vigtigt at alle ved hvilke stude-

---

rende der udgør denne gruppe, så de kan viderebringe en tilbagemelding til underviseren. Referencegruppen kan sammensættes på et utal af måder, men det er vigtigt at gruppen repræsenterer alle de studerende og ikke kun de mest ihærdige.

Dialog med udvalgte studerende

Efter hver undervisningsgang udvælges en eller to studerende til at give underviseren en spontan og uformel tilbagemelding på undervisningen. Dette kan eksempelvis foregå over en kop kaffe i pausen hvor to tilfældigt udvalgte studerende evaluerer undervisningsgangen med underviseren. De studerende kan også udvælges bevidst så de udgør polerne blandt de studerende.

5 Inddragelse af andre end studerende

Det kan være konstruktivt at inddrage andre end studerende i forbindelse med evalueringen. Kollegasupervision er en metode som allerede anvendes mange steder i forbindelse med adjunktprædagogikum. En kollega overværer og kommenterer efterfølgende undervisningen. Kollegasupervision giver underviseren mulighed for at videreudvikle sine undervisningskompetencer og undervisningens kvalitet ud fra kommentarer og dialog med en professionel.

Man kan også gøre brug af andres bedømmelse af undervisningen ved at inddrage videooptagelser eller bedømmelsesgrupper som overværer undervisningen og vurderer den ud fra fastsatte kriterier for kvalitet. Ligeledes kan underviseren selv føre en dagbog som en form for selvevaluering.

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55.3
DK 2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11
E eva@eva.dk

www.eva.dk